

Datum: 2026-03-04

Ärendenummer: SLK-2025-01133

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

li.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: li.spn@regeringskansliet.se

Diarienummer: LI2025/01713

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet - En bättre organisering av fastighetsbildningsverksamheten (SOU 2025:98)

Göteborgs Stads övergripande bedömning är att utredningens förslag har en stor påverkan på stadens arbetssätt. Förslagen innebär betydande försämringar av förutsättningarna för staden att bedriva en effektiv, rättssäker samhällsbyggnad med god samhällsservice. I praktiken innebär det att den kommunala lantmäterimyndigheten inte skulle kunna bedrivas i dess nuvarande form. Fastighetsbildning är i grunden en statlig verksamhet, men inom Göteborgs Stad finns en kommunal lantmäterimyndighet (KLM) som utgör en mycket viktig del i den kommunala organisationen och är nära sammanflätad med den kommunala samhällsbyggnadsprocessen. Konsekvenserna av utredningens förslag innebär att lantmäterifunktionen helt skiljs från stadsbyggnadsfrågorna i övrigt och förutsättningarna för att bedriva en kommunal lantmäterimyndighet upphör. Betänkandets konsekvensutredning avseende förslagets påverkan på kommuner och på samhällsbyggnadsprocessen är avgränsad och detta leder till brister i bedömningen. Göteborgs Stad bedömer att förslaget skulle medföra omfattande förändrade förutsättningar för stadsbyggnadsnämnden och KLM:s verksamhet i Göteborg.

Göteborgs Stads bild är att KLM:s roll i stadsbyggandet i Göteborg utgör en mycket viktig funktion som i dag är väl integrerad i stadens stadutvecklingsprocesser. KLM bidrar med kompetens i plan- och bygglovsprocessen som leder till en effektiv och kvalitetssäkrad helhet. Fastighetsbildning är en integrerad och central del i samhällsbyggnadsprocessen. Fastighetsrättsliga frågor kommer in tidigt i processerna vilket leder till färre brister och högre kvalitet. Lokalkännedom och närvaro ger god och rättssäker till kommunen, företagare och medborgare. KLM ger kortare ledtider och ökad kvalitet i samhällsbyggnadsprocessen.

Göteborg Stad ser att det är en brist att utredningen inte hörsammat uppmaningen i stadsbyggnadsdirektörernas skrivelse i mars 2025. Synpunkten om att det är angeläget att utredningen inte avgränsas till enbart fastighetsbildningsprocessen utan ser till hela samhällsbyggnadsprocessen framfördes. Förhoppningen om att utredningen genom ett tilläggsdirektiv skulle breddas till att även omfatta hur organisering av fastighetsbildningsverksamheten kan bidra till en effektivare samhällsbyggnadsprocess lyftes.

Göteborgs Stad ställer sig positiv till att statens ansvar för fastighetsbildningsverksamheten ges ett förtydligande. Ansvaret för stöd till landets lantmäterimyndigheter, både till den statliga och de kommunala, ligger redan idag på Lantmäteriet, men det är inte tydliggjort vilka delar av Lantmäteriets verksamhet som utgör stödfunktioner. Utredaren har haft som utgångspunkt att all fastighetsbildning är statlig verksamhet. Det är en föreställning som staden inte fullt delar. Inom Göteborgs Stad finns en KLM som utgör en fristående myndighet inom den kommunala organisationen. Fastighetsbildningsverksamheten är en kommunal verksamhet inom de kommuner som det finns en KLM. Stödverksamheten som Lantmäteriet tillhandahåller i rollen som förvaltningsmyndighet är statlig verksamhet.

En brist i utredningen är att det inte redovisas vilka kostnader som kommer att uppstå till följd av att KLM använder sig av förvaltningsmyndigheten Lantmäteriets stöd. Till exempel framgår det inte vilka kostnader som kommer uppstå för användandet av obligatoriskt tekniskt handläggningsstöd. Det behöver belysas ytterligare hur ett gemensamt handläggningsstöd kommer tillvarata behoven hos samtliga lantmäterimyndigheter, även KLM:s, samt beskriva finansieringsmodell för ett sådant stöd.

Arbetsuppgifter för KLM ska enligt förslaget väsentligen begränsas till förrättningsverksamhet. Uppdragsverksamhet blir endast tillåten om det inte medför negativ inverkan på handläggningstiderna i förrättningsverksamheten eller påverkar myndighetens oberoende. Förslaget innebär uteblivet stöd och råd om fastighetsrättsliga frågor i detaljplaner vilket i sin tur ger en sämre kvalitet. Det påverkar råd om fastighetsrättsligt genomförande och frågor om rättigheter, gränskvalitet med mera. Förslaget medför en försämring av stödet till exploitörer och näringsliv inom bygglovs- och detaljplanarbetet för frågor som rör fastighetsgränser, rättigheter och lantmåteriförrättningar. Staden behöver ersätta lantmåterikompetensen inom KLM, som i nuläget nyttjas internt, genom att anställa lantmåterikompetens eller anlita konsulter inom detaljplanarbete och bygglov. Utredningens förslag leder till minskad eller utebliven möjlighet att ta fram fastighetsförteckningar till detaljplan, på grund av att uppdragsverksamheten inte får påverka möjligheten att utföra förrättningar. Handläggare inom bygglov kan inte få stöd och råd om gränser, rättigheter med mera vid handläggning av lovärenden eller nybyggnadskartor. Inom Göteborgs Stad finns det i nuläget alltid en sakkunnig lantmätare tillgänglig under detaljplanarbetet. Det arbetssättet kommer inte kunna fortgå om förslagen i utredningen genomförs.

Göteborgs Stad har, sedan kartläggning av städerna inom landet startade, ansvarat för fastighetsbildning och fastighetsregistrering inom staden. Staden har arkivansvar för de lantmåterihandlingarna som har upprättats. Det är av yttersta vikt att samtliga lantmåteriakter som skapas inom kommunen finns tillgängliga inom stadsbyggnadsprocessens olika delar. Även moderna digitala akter som finns lagrade i det nationella arkivet för lantmåteriakter är viktiga att ha tillgängliga för processerna. Förslaget försvårar detta. Den fysiska närheten mellan KLM och stadsbyggnadsförvaltningens arkivverksamhet ger i nuläget smidiga kontaktvägar när det gäller kvalitetsunderhåll av informationen i fastighetsregistret och hantering av andra arkivfrågor. Följden av förslaget bedöms bland annat leda till sämre kvalitet på detaljplaner med risk för högre belastning på domstolsväsendet.

Utredningens förslag om att utöka bestämmelsen om överlämning av ärenden från kommunal till statlig lantmäterimyndighet är inte tillräckligt utredd och konsekvensbeskrivningen av förslagen är bristfällig. Flödet inom samhällsbyggnadsprocessen skulle avsevärt försämrats om fler typer av ärenden skulle tvingas överlämnas till statliga lantmäterimyndigheten. Såväl infrastrukturprojekt som andra samhällsbyggnadsprojekt hanteras idag i de kommunala processer som finns; översiktsplanering, detaljplanering, tillstånds- och lovverksamhet med mera. Om fastighetsbildningen måste hanteras av statliga lantmäterimyndigheten i vissa fall, som till exempel där staten eller statligt bolag är sakägare, får staden en sämre helhetssyn, kunderna sämre service och resurserna inom landet används på ett mindre effektivt sätt.

Göteborgs Stad anser att frågan om att sakägare fortsatt ska ha möjlighet att begära att en förrättning lämnas över till statliga lantmäterimyndigheten i de fall där kommunen är sakägare ytterligare behöver analyseras. Myndighetsbesluten i en lantmäteriförrättning kan alltid överprövas genom att någon sakägare överklagar beslutet till domstol. Denna möjlighet, jämte de bestämmelser som finns om jäv, är tillräckliga för att säkerställa en opartisk prövning av lantmäteribesluten.

Göteborgs Stad anser att utredningen är allt för vag i slutsatsen av att ärenden som kan antas beröras av säkerhetsskydd ska överlämnas till statliga lantmäterimyndigheten. Det går att ifrågasätta hur bestämmelsen uttrycks och hur den praktiskt ska kunna efterlevas. En bättre formulering vore att den typen av ärenden kan överlämnas. Frågor som rör säkerhetsskydd inom stadsbyggnadsprocesserna är inte isolerade till att beröra endast en del, utan vanligen behöver information skyddas inom flera delprocesser; planering, fastighetsbildning, lovgivning, tillhandahållande av data med mera. Kommunen är väl förtrogen med att hantera säkerhetskänslig information inom flera olika delprocesser. Att tvingas lämna över en viss del av samhällsbyggnadsprocessen, fastighetsbildning, till staten, skulle ge staden sämre förutsättningar för att få en helhetssyn och större risk för felaktig hantering i något skede.

Det statliga Lantmäteriet förblir tillsynsmyndighet enligt utredningens förslag. Staden anser att argumenten för förslaget inte är tillräckligt tydliga. Intressekonflikten kvarstår i att tillsynsmyndigheten är densamma som tar över myndighetsrollen om tillstånd för KLM återkallas.

Möjligheter till samverkan mellan kommuner inom fastighetsbildning tas inte upp av utredningen och föreslår ingen ändring jämfört med idag. Utredningen tar inte upp förbättringsmöjligheten att KLM ska få handlägga förrättningar som berör fastigheter på två sidor om en kommungräns, till exempel vid utveckling av stadsbyggnadsprojekt.

Avgifter vid lantmäteriförrättningar ska enligt förslaget regleras så att KLM måste följa den statliga lantmäterimyndighetens taxa. Avgiftsförordningen ska enligt förslaget ändras så att taxan utöver KLM:s egna kostnader även ska täcka del av lantmäteriets centrala kostnader. Det förväntas bli svårare att hantera budgetfrågor för lantmäteriverksamheten. Det är osäkert om KLM får kostnadstäckning, bland annat eftersom det inte framgår vilken kostnad som är hänförd till lantmäteriets centrala kostnader. De ekonomiska förutsättningarna för KLM respektive SLM kommer alltså inte vara likvärdiga. KLM behöver täcka sina kostnader med intäkter från förrättningsverksamheten, medan SLM fortsatt kommer tillåtas nyttja stödfunktioner inom organisationen Lantmäteriet.

Betänkandets förslag om koordinatbestämda fastighetsgränser omnämns i betänkandet, men det framgår inte vilka konsekvenser förslagen får på arbetet med digitala fastighetsgränser. Detta måste utredas och förtydligas ytterligare.

Göteborgs Stads samlade bedömning är att utredningens förslag leder till en klar försämring av förutsättningarna för samhällsbyggandet i Göteborg och i andra svenska städer som i dag har ett väl fungerande kommunalt lantmäteri som är integrerat med stadsbyggnadsnämndens verksamhet. Staden ser ett tydligt behov av att en ny utredning tillsätts som tittar på organiseringen av lantmåteriverksamheten som en del av hela den digitala samhällsbyggnadsprocessen.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen antecknade Jörgen Fogelklou (SD) som yttrande en skrivelse från den 23 februari 2026, se bilaga.

Göteborg den 4 mars 2026
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Lina Isaksson

BILAGA

Yttrande

Sverigedemokraterna

Datum 2026-02-23

Ärende nr SLK-2025-01133

Yttrande angående – Remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet - En bättre organisering av fastighetsbildningsverksamheten (SOU 2025:98)

Yttrande

Utredningen *En bättre organisering av fastighetsbildningsverksamheten* (SOU 2025:98) innehåller förslag som syftar till att tydliggöra statens ansvar och stärka den nationella likvärdigheten inom fastighetsbildningen. Det föreslås bland annat att Lantmäteriet ges en mer uttalad samordnande roll och ett utökat mandat i förhållande till samtliga lantmäterimyndigheter, inklusive de kommunala.

Vi delar ambitionen att säkerställa hög kvalitet, rättssäkerhet och effektivitet i fastighetsbildningsverksamheten i hela landet. Samtidigt finns det skäl att noggrant överväga konsekvenserna av de föreslagna åtgärderna, särskilt i relation till det kommunala självstyret och den lokala närvaron.

Utredningen föreslår i huvudsak följande:

- Att staten tydliggör sitt övergripande ansvar för fastighetsbildningsverksamheten.
- Att Lantmäteriet får en starkare roll som samordnande myndighet.
- Att samtliga lantmäterimyndigheter – även de kommunala – ska använda Lantmäteriets IT-system, handläggningsstöd och riktlinjer.
- Att Lantmäteriet ska följa upp, sammanställa och redovisa resultat och handläggningstider nationellt.
- Att villkoren för att inrätta och behålla en kommunal lantmäterimyndighet skärps, bland annat genom krav på minsta ärendevolym, organisatoriskt oberoende inom kommunen samt obligatorisk användning av statliga system.
- Att vissa typer av ärenden, exempelvis där staten är sökande eller där säkerhetsskyddslagstiftningen aktualiseras, alltid ska handläggas av Lantmäteriet.

Bedömning och kritik

Det finns legitima skäl att eftersträva ökad enhetlighet och förbättrad uppföljning. En gemensam teknisk infrastruktur och gemensamma kvalitetskrav kan bidra till likvärdig service och rättssäkerhet i hela landet.

Samtidigt innebär förslagen en tydlig förskjutning av makt och ansvar från kommunerna till staten. De skärpta kraven för att få och behålla en kommunal lantmäterimyndighet riskerar att i praktiken leda till en successiv centralisering av verksamheten.

Högre trösklar i form av minsta ärendevolymer och detaljerade organisatoriska krav kan slå särskilt hårt mot mindre och medelstora kommuner. Dessa kommuner kan ha svårt att uppfylla kraven, trots att de i dag bedriver en väl fungerande verksamhet med god lokal förankring.

Den obligatoriska användningen av statliga system och riktlinjer riskerar dessutom att begränsa kommunernas möjlighet att anpassa handläggning, prioriteringar och arbetssätt efter lokala förhållanden. Fastighetsbildning är nära kopplad till kommunernas planarbete, exploateringsprocesser och samhällsutveckling i stort. En alltför långtgående statlig styrning kan därmed minska flexibiliteten och försvåra en effektiv och sammanhållen lokal plan- och genomförandeprocess.

Kommunalt självstyre och lokal kompetens

Det kommunala självstyret är en grundläggande princip i det svenska statsskicket. Kommunala lantmäterimyndigheter har i många fall byggt upp hög kompetens, god lokalkännedom och effektiva samverkansformer med övriga kommunala verksamheter.

En utveckling som gör det administrativt eller ekonomiskt orimligt tungt att driva en kommunal lantmäterimyndighet riskerar att underminera denna kompetens. Minskad lokal närvaro kan i förlängningen leda till längre avstånd mellan beslutsfattare och medborgare, sämre kännedom om lokala förutsättningar och mindre flexibilitet i hanteringen av ärenden.

Alternativ inriktning

I stället för att genom skärpta krav och ökad detaljstyrning i praktiken försvåra kommunal lantmäteriverksamhet bör lagstiftning och statligt stöd utformas så att de:

- Underlättar och uppmuntrar kommuner att bedriva egen lantmäterimyndighet.
- Säkerställer gemensamma verktyg, kvalitetssäkring och nationell uppföljning utan att urholka det kommunala självstyret.

- Ger stöd och samordning snarare än ensidig styrning och kontroll.
- Skapar proportionerliga krav som tar hänsyn till kommunernas olika förutsättningar och storlek.

Det är möjligt att kombinera nationell likvärdighet och rättssäkerhet med stark lokal förankring och ansvarstagande. Förslagen i utredningen behöver därför justeras så att balansen mellan statlig samordning och kommunalt självstyre bevaras.

Sverigedemokraternas samlade bedömning

Vi ser mycket positivt på lokala lantmäteriverksamheter och värdet av en stark kommunal närvaro inom fastighetsbildningen. Reformen på området bör syfta till att stärka kvalitet och effektivitet utan att leda till onödig centralisering eller försvagning av det kommunala självstyret.

Mot denna bakgrund anser vi att förslagen i SOU 2025:98 bör omarbetas i de delar som innebär oproportionerligt höga trösklar och ökad statlig detaljstyrning av kommunala lantmäterimyndigheter.